

Нікуліна А.В. к.пед.н., доц. кафедри «Технологій і дизайну»

ОСОБЛИВОСТІ БУДОВИ ТА ФОРМИ СКЛАДОВИХ ДІЛЯНОК ФІГУРИ ЛЮДЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Проблема виробництва одягу для інвалідів не отримала належного розвитку не тільки в Україні, а й за кордоном. Виробництво функціонального одягу для даної категорії осіб здійснюється в обмеженій кількості лише в лабораторіях при протезно-ортопедичних центрах, або в спеціалізованих ательє.

Складність організації виробництва одягу для людей з особливими потребами полягає, перш за все, в багатоцільовому характері процесу проектування виробів даної асортиментної групи. З одного боку, цей одяг повинен відповідати естетичним вимогам і не підкреслювати інвалідність споживача. З іншого - забезпечувати можливість самостійного (або за мінімальної допомоги) користування цим одягом при знятті і надяганні, а також відповідність виробів фізіологічним і гігієнічним потребам людини.

З позицій технології швейних виробів особливо слід відзначити складність конструкторської підготовки виробництва одягу для інвалідів з патологічними змінами опорної поверхні і постави. У ході проведених досліджень встановлено, що звичайний одяг пропорційне рішення якого визначене дизайнерською практикою, не підходить людям, які велику частину часу знаходяться в положенні "сидячи". При сприйманні сидячої людини з положення "стоячи" змінюються звичні і характерні для стоячих людей пропорції. Така деформація виникає в результаті зміни напрямку точки зору (зверху вниз), а також в результаті зміни положення конструктивних поясів у сидячої людини, що пов'язано зі значними вигинами фігури. Отже, людина, яка знаходиться в положенні "сидячи" має абсолютно інші пропорції, які не відповідають пропорціям "золотого перерізу". Гармонізувати сприймання сидячої фігури необхідно за рахунок правильного пропорціонування одягу.

Усі зміни, які викликає травма хребта у фізичному та психо - фізіологічному стані людини, у способі її життя, а також зміни антропо - конструктивних поясів, які викликані травмою, мають бути враховані при проектуванні одягу для цієї групи споживачів. Для повноцінного проектування одягу необхідно знати особливості будови та форми складових ділянок фігури людини. Через це фігуру людини умовно поділяють на окремі ділянки – конструктивні пояси – характерні складові ділянки фігури людини, які визначають як форму фігури, так і форму конструкції одягу. Кількість конструктивних поясів фігури, які використовують при проектуванні моделі одягу, залежить від його виду, асортименту, силуету, покрою, довжини тощо.

Характеристика змін антропо - конструктивних поясів людей, фігури яких змінені внаслідок травми, хвороби та ін. залежить від ступеня і місця ураження спинного мозку. Для інвалідів, які пересуваються за допомогою інвалідного візка, місце ураження спинного мозку знаходиться в межах від хресцьового відділу хребта до шийного. Ступінь ураження пошкодженої нервової системи, яка відповідає за рухливість в даному проміжку пошкодження спинного мозку, є повною. Зміна антропо - конструктивних поясів інвалідів з травмою хребта зумовлена повною втратою рухливої функції нижче лінії талії, і нормальною рухливою функцією вище від лінії талії. Таким чином, діючим залишається плечовий антропо -

конструктивний пояс, який внаслідок доволі значних фізичних зусиль, яких потребує переміщення на інвалідному візку, стає дуже розвинутим.

Тулуб, як здорової, так і хворої людини є найбільш крупною частиною тіла. Характерною рисою статури інвалідів, які пересуваються за допомогою інвалідного візка є те, що плечі, завдяки дуже розвинутому трапецеподібному м'язу, мають більший, у порівнянні із здоровою людиною, нахил відносно середнього значення (схил), тобто відносяться до відносяться до типу низьких плечей.

На передній поверхні тулуба виділяють грудну і черевну область. Межа між ними проходить по нижньому краю ребер. Форма грудної клітки, яка у людини залежить від форми її кісткової основи та форми хребта, у інвалідів, які пересуваються за допомогою інвалідного візка також деформована із-за постійного перебування в сидячому положенні, яке змінює вертикальне положення хребта. Характерним для даної групи споживачів є те, що в області живота, як правило, вони мають великі і середні жировідкладення.

Форма задньої поверхні тулуба особливо пов'язана з вигином хребта, місцем та рівнем його пошкодження, вона залежить від розвитку м'язів спини. У людей з особливими потребами за допомогою верхньої частини тулубу, м'язи на спині дуже розвинуті. Вигини хребта та форми спинної області тулуба визначають поставу фігури. Часто постава даних людей близька до сутулої. Форма нижньої частина тулуба визначає форму таза. Нижня частина тулуба залишається бездіючою, тому згодом м'язи втрачають свою пружність, а величина жировідкладень збільшується.

У даної групи споживачів форма шиї залежить від ступеню пошкодження спинного мозку, а також від роду занять людини. Якщо пошкодження спинного мозку спричинив сколіоз хребта, то форма шиї стає більш посадженою вниз до хребта. Також шия має розвинений підшкірно-жировий прошарок і більш округлу форму. Як правило, людина зі сколіозом, який спричинений травмою спинного мозку на рівні грудного відділу, менше займається спортом через стан хвороби. Інвалід, який веде спортивний вид життєдіяльності, має дуже розвинені грудино – ключично - сосцевидні та трапецієвидні м'язи і має форму шиї більш конфігуровану.

У порівнянні із нормальною статурою, верхні кінцівки у людини, яка багато часу проводить у інвалідному візку, подовжні вісі плеча, передпліччя утворюють у ліктьовому суглобі більш тупий відкритий з зовнішньої сторони кут, значення якого більше 170° . Положення плеча відносно тулубу має більш прямовисне положення руки. Нижні кінцівки при пошкодженні спинного мозку залишаються з порушеною нервовою системою, тобто вони не діють і часто деформуються. Осі стегна та голені починають утворювати тупі, відкриті назовні кути.

Інвалідність різко змінює життєвий стереотип хворого, порушує систему звичних соціальних контактів, нерідко завдає відчутного збитку особи. Правильно підібраний одяг може стати важливим фактором у подоланні труднощів, які накладає на людину діагноз інвалідності.

Література:

1. Раздомахин Н.Н. Трехмерное автоматизированное проектирование в индивидуальном производстве одежды / Е.Я. Сурженко, С.В. Наумович // Швейн. пром-сть. 2005. - № 4. - с. 45-46.

2. Сухарев М.И. Принципы инженерного проектирования одежды / А.М. Бойцова. М.: Лег. и пищ. пром-сть, 1981. - 272 с.